

Sivistysvaliokunnalle

Kopioisto ry:n TÄYDENTÄVÄ LAUSUNTO hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta (HE 43/2022) ja sen täydentämisestä (HE 313/2022), koskien erityisesti **TekL 25 h §:ää**

KOPIOSTO RY:N KANTA

Kopioisto ei kannata liikenne- ja viestintävaliokunnan (LiV) lausunnossa (LiVL 41/2022 vp) ehdottamaa TekL 25 h §:n täsmenmistä eikä TekL 25 h § 4 momentin poistamista.

1. Prosessi: LiV on kuullut lähes yksinomaan operaattoreita, lähettäjäyhtiöitä ja muita tekijänoikeuksien käyttäjiä edustavia yrityksiä ja yhteisöjä sivuuttaen lähes täysin tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden näkemykset. On tärkeää, että sivistysvaliokunta huomioi tasapuolisesti myös televisio-ohjelmia tekevien av-tekijöiden ja esiintyjien oikeudet.
2. TekL 25 h § 2 mom: LiV:n esittämä täsmennys TekL 25 h §:n 2 momenttiin on verkkolähetydirektiivin vastainen eikä tekijänoikeuslakia voida säätää LiV:in ehdotuksen mukaisesti. Samaan asiaan on kiinnittänyt huomiota opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) omassa vastineessaan LiV:lle 18.1.2023.
3. TekL 25 h § 4 mom: 25 h §:n 4 momentin poistamiselle ei ole esitetty mitään asiallisia perusteita. TekL 25 h §:n 4 momentin poistaminen olisi merkittävä muutos nykyiseen lainsäädäntöön ja siihen, miten satelliitti- ja kaapeli- sekä verkkolähetydirektiivit ovat saatettu Pohjoismaissa ja muissa EU-maissa osaksi kansallista lainsäädäntöä. 4. momentin poistaminen aiheuttaisi merkittävää epäselvyyttä ja riskejä tv-kanavien jakelun jatkumiselle. TekL 25 h § HE 43/2022:ssä esitetyssä muodossa on tältäkin osin selkeä ja tarpeellinen.

HE 43/2022 ja sen täydennys HE 313/2022 tulee hyväksyä hallituksen esitysten mukaisesti muuttamattomina verkkolähetydirektiivin osalta.

KANTOJEN PERUSTELUT

1. <u>Prosessi</u>: LiV:n kuulemismenettely on ollut poikkeuksellinen
--

LiV on kuullut lähes yksinomaan operaattoreita, lähettäjäyhtiöitä ja muita tekijänoikeuden käyttäjiä edustavia yrityksiä ja yhteisöjä – ja monia niistä vielä useampaan kertaan. On hyvin poikkeuksellista, että tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden näkemykset on sivuutettu. Kopioistoa on kuultu kirjallisesti, mutta ei lainkaan asiantuntijakuulemisissa, joissa em. käyttäjiä edustavat yhteisöt ovat olleet yliedustettuna luvuin 12-1. Ainoa tekijöitä ja muita oikeudenhaltijoita edustava yhteisö tammikuussa 2023 järjestetyissä asiantuntijakuulemisissa on ollut tekijänoikeusjärjestö Teosto ry.

Kopioisto on suorien valtuutuksien sekä TekL 25 h §:n perusteella toimiva, OKM:n hyväksymä sopimuslissenssijärjestö, joka edustaa yli 30.000 suomalaista tv-ohjelmien tekijää ja esittäjää sekä

vastavuoroisuussopimusten perusteella kymmenien maiden av-tekijöitä ja esiintyjä, joiden oikeuksien hallinnoinnista tässä lakiuudistuksessa on kysymys. Ilman Kopioiston edustamia koti- ja ulkomaisia av-tekijöitä ja esiintyjä tv-yhtiöillä ei olisi lähetettävää eikä kaapelioperaattoreilla edelleen lähetettävää ohjelmistoa.

Laajasta edustavuudestaan ja keskeisestä sidosryhmäroolistaan huolimatta **LiV ei kutsunut Kopioistoa kuultavaksi** – nimenomaisesta pyynnöstä huolimatta - käsitellessään nimenomaan edelleen lähettämistä koskevaa pykälää (25 h §).

LiV ei ole myöskään kuullut muita av-alan tekijöitä ja esiintyjä (pl. Teosto ry), vaan LiV:n lausunnossa esitetyt näkemykset perustuvat lähes yksinomaan lähettäjäyritysten, operaattoreiden ja muiden käyttäjien esittämiin näkökantoihin, väitteisiin ja vaatimuksiin.

LiV:n lausunnossa viitataan moniin LiV:n kuulemiin asiantuntijoihin. Nämä asiantuntijat edustavat vain teosten käyttäjiä tai tekijänoikeuksien hankkijoita/ostajia. Tv-ohjelmien tekijöitä ja esittäjiä edustavilla asiantuntijoilla olisi ollut valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden näkemyksistä poikkeavia, verkkolähetyksdirektiivin vaatimuksia noudattavia näkemyksiä, joita ei ole nyt LiV:n lausunnossa huomioitu eikä käsitelty lainkaan.

LiVin esittämät täsmennykset 25 h §:ään ovat lähes identtisiä jo keväällä 2022 FiCom ry:n, teleoperaattoreiden sekä lähettäjäyhtiöiden tekemiin ehdotuksiin, eikä niissä ole huomioitu televisio-ohjelmien tekijöiden ja esittäjien näkökulmaa käytännössä lainkaan.

Intressitahojen ehdotukset on nähtävissä myös liikenne- ja viestintäministeriön (LVM) tekemässä lain täsmentämistä koskevassa esityksessä. LVM ei ole kuullut ainakaan tekijöitä eikä muita oikeudenhaltijoita harkitessaan täsmennys- ja muutosesityksiä 25 h §:ään. Menettelytapa poikkeaa OKM:n hyvästä lainvalmistelutavasta, jossa kaikkia intressitahoja kuullaan ja niille varataan mahdollisuus myös lausua harkittavana olevista lain yksityiskohdista.

On hyvin poikkeuksellista, että eduskunnan valiokunta jättää kuulematta sellaisen avainsidosryhmän edustajat, joihin esitetty lainsäädäntö tulee vaikuttamaan merkittävästi. On vaikea kuvitella, että esimerkiksi maatalouteen liittyvän lainsäädännön eduskuntakäsittelyssä maanviljelijöiden edustajia ei olisi kuultu.

2. TEKL 25 § 2 mom: LiV:n ehdottama uusi 25 h §:n 2 momentti on verkkolähetyksdirektiivin vastainen eikä sitä voida siitä syystä säätää

LiV ehdottaa sivistysvaliokunnalle TekL:n 25 h §:n täsmentämistä uudella 2 momentilla:

"Edelleen lähettämällä tarkoitetaan tilannetta, jossa lähetys toteutetaan muun osapuolen kuin alkuperäisen lähittäjän toimesta tai tämän valvonnassa ja vastuulla riippumatta siitä, millä tavalla ohjelmiasignaali on vastaanotettu edelleen lähettämistä varten. (Uusi 2. mom.)"

LiVin ehdotus on sisällöltään sama ja sanamuodoltaan lähes identtinen sen kanssa, mitä LVM esitti vastineessaan 18.1.2023 LiV:lle TekL 25 h §:n 1 momenttiin tehtäväksi lisäykseksi.

OKM on osavastineessaan 18.1.2023 ja LiV:n kuulemisessa 19.1.2023 todennut LVM ehdotuksesta hyvin selkeästi, että **ehdotus on verkkolähetydirektiivin vastainen**.

OKM on lausunut lisäksi, että *"Se tarkoittaisi, että edelleenlähettämistä pidettäisiin direktiiveihin kuulumattomin perustein alkuperäisenä lähettämisenä."*

OKM:n näkemyksen on OKM:n vastineen 18.1.2023 mukaan sille vahvistanut myös EU:n komissio 19.12.2022: "Ko. kohta *"toimesta, valvonnassa ja vastuulla"* liittyy satelliitti- ja kaapelidirektiiviin (93/83/ETY), jossa se on **koskenut satelliittivälittämistä, ei edelleenlähettämistä kaapeleitse."**

Määrite *"toimesta, valvonnassa ja vastuulla"* koskee **ainoastaan vapaasti etenevillä radioaalloilla tai satelliitin välityksellä tapahtuvaa yleisradiointia, ei alkuperäistä lähetystä kaapelissa**. Verkkolähetydirektiivin 2 artiklan 2 kohdan määritelmän a) alakohta liittyy alkuperäiseen lähettämiseen, ei edelleen lähettämiseen.

Kaapeleitse tapahtuva edelleenlähettäminen määritellään verkkolähetydirektiivin 9 artiklassa. Verkkolähetydirektiivin 2 artiklan 2 kohdan määritelmän a) alakohtaa **ehdotetaan LVM:n ja LiV:n esityksissä täsmennettäväksi direktiivin vastaisesti väärässä asiayhteydessä**.

OKM on selkeästi lausunut LiV:lle, että LVM:n ehdotus ei ole hyväksyttävä, sillä verkkolähetydirektiivin edelleen lähettämisen määritelmä ei mahdollista sitä, että edelleen lähettäminen määriteltäisiin kansallisessa laissa alkuperäiseksi lähettämiseksi.

OKM on myös lausunut LiV:lle, että edelleenlähettäminen on vakiintunut käsite EU-kontekstissa. Kopioisto luottaa OKM:n asiantuntemukseen tekijänoikeuslainsäädännön asiantuntijaministeriönä ja on samalla kannalla OKM:n edellä esittämien näkemysten kanssa.

Missään muussa Pohjois- tai EU-maassa ei ole esitetty eikä direktiiviä ole saatettu voimaan LVM:n ja LiV:n esityksen mukaisesti. Mikäli direktiivi implementoitaisiin LiV:n esittämällä tavalla verkkolähetydirektiivin vastaisesti, johtaisi se vähintään komission oma-aloitteisiin toimenpiteisiin direktiivin virheellisen voimaansaattamisen johdosta Suomessa.

3. TekL 25 h §:n 4 momentin poistaminen tarkoittaisi sopimuslisenssin soveltamisen poistamista kotimaisten televisiolähetysten edelleenlähettamisestä

Verkkolähetydirektiivi ja alkuperäinen satelliitti- ja kaapelidirektiivi sallii pakollisesta kollektiivisesta hallinnoinnista säättämisen siten, että sitä sovelletaan vain toisesta ETA-maasta peräisin olevien lähetysten osalta. Käytännössä kollektiivista hallinnointia on sovellettu poikkeuksetta Pohjoismaissa ja EU-alueella myös **kotimaisten kanavien** edelleen lähettämiseen kaapelijakelun alusta lähtien. Näissä maissa käyttäjät ja oikeudenhaltijat ovat katsoneet, että järjestelmä on hyvin toimiva.

Suomessa edelleen lähettämistä vastaavaa keskitettyä ja sopimista helpottavaa sopimuslisenssi-järjestelyä on sovellettu verkkotallennuspalveluihin (25 l §) menestyksekkäästi vuodesta 2015 lähtien. Satelliitti- ja kaapelidirektiivi toimii mallina, kun Suomeen säädettiin lähettäjäyritysten, operaattoreiden ja tekijänoikeusjärjestöjen yhteisesti koordinoitun aloitteen seurauksena sopimuslisenssi 25 l §:n mukaisiin verkkotallennuspalveluihin.

3a. Suomen lainsäädäntö

Suomen nykyinen 25 h § koskee sekä kotimaisten että ulkomaisten tv-lähetysten edelleen lähettämistä Suomessa¹.

LiV:n lausunnon mukaan HE:ssä (43/2022) ehdotettu 25 h §:n 4 momentti on saadun selvityksen mukaan erittäin ongelmallinen ja tästä syystä LiV esittää sen poistamista. Tätä ongelmallisuutta ei kuitenkaan lausunnossa millään tavalla perustella eikä muutoinkaan avata sen soveltamisen ongelmia. Mikään ei osoita, että HE 43/2022:ssä ehdotettu 4 momentti olisi epäselvä.

Siinä todetaan selkeästi, että 25 h §:n 1 momentin mukainen sopimuslissenssilupa voidaan myöntää niin koti- kuin ulkomaisen alkuperäisen radio ja tv-lähetyksen edelleen lähettämiseen Suomessa.

Tämä vastaa nykyistä oikeustilaa.

TekL 25 h §:n 4 momentti on sisältynyt pykälään sen säätämisestä, eli vuodesta 1995 lähtien. **Koskaan aiemmin** - ennen LVM:n vastinetta LiV:lle 19.1.2023 - Suomessa **ei ole esitetty** edelleen lähettämisen liittyvän sopimuslissenssin 25 h §:n soveltamisen **poistamista kotimaisten tv-lähetysten edelleen lähettämisen osalta**. LVM ehdottaa vastineessaan LiV:lle 4 momentin muuttamista siten, että 1 momenttia sovelletaan vain, jos lähetys on peräisin muusta Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta. Se, että tavoittelee LiV nyt kyseisen momentin poistamisella samaa vaikutusta kuin mitä LVM on esittänyt, jää LiVin lausunnon perustelujen valossa hyvin epäselväksi.

3b. Näin merkittävä tekijänoikeuslain muutos vaatisi hallituksen esityksen

Tällainen lainsäädäntöprosessiin hyvin myöhäisessä vaiheessa esitetty tekijänoikeuslain muutosesitys ei sisältynyt hallituksen esitykseen (HE 43/2022).

Sen osalta ei ole käyty sidosryhmä- tai muita kuulemisia, ei ole pyydetty lausuntoja eikä järjestetty kuulemistilaisuuksia eikä myöskään tehty vaikutusten arviointeja.

Mikäli tekijänoikeuslaista haluttaisiin poistaa mahdollisuus käyttää 25 h §:n sopimuslissenssiä kotimaisten televisiokanavien lissensiointiin, tulisi siitä tehdä oma hallituksen esitys ja selvittää muutoksen vaikutukset perusteellisesti. Kyseessä olisi erittäin merkittävä muutos tekijänoikeuslakiin. Se olisi sekä Pohjoismaisessa ja EU-tarkastelussa täysin poikkeuksellinen ja voimakkaasti tekijöiden asemaan sekä tv-markkinoiden toimivuuteen vaikuttava asia.

Muutoksen vaikutukset ulottuisivat myös Suomen rajojen ulkopuolelle, erityisesti Kopioiston edustamiin ulkomaisiin oikeudenhaltijoihin. Ulkomaisen ohjelmiston määrä kotimaisilla televisiokanavilla

¹ Pois lukien kotimaisten alkuperäisten kaapelilähetysten edelleen lähettämisen. Kotimainen alkuperäinen kaapelilähetysoiminta on erittäin marginaalinen ilmiö ja rajoittuu tällä hetkellä käytännössä paikallisiin lähetyksiin esim. kaupungin valtuuksien kokouksista. Yhdenkään toimiluvan varassa toimiva televisioyhtiön alkuperäinen lähetysoiminta ei ole 4 momentin tarkoittamaa lähetysoimintaa.

on erittäin merkittävä. Myös heidän oikeuksistaan operaattorien tulisi jatkossa sopia suoraan, ilman mahdollisuutta hyödyntää sopimussisenssiä. Tämän suuruusluokan lakimuutoksia ei tule tehdä ilman normaalia lainsäädäntöprosessia ja huolellista punnintaa.

3c. Pohjoismainen ja EU-käytäntö

Koti- ja ulkomaisten televisiolähetysten edelleen lähettäminen on eurooppalaisten av-tekijöitä edustavien tekijänoikeusjärjestöjen vakiintunein lisensiointialue ja sillä on suuri merkitys eurooppalaisten av-tekijöiden tulonmuodostuksessa. Kaikissa Pohjoismaissa edelleen lähettämisen sopimussisenssi on aina koskenut sekä **koti- että ulkomaisten** tv-lähetysten edelleen lähettämistä. EU:n alueella edelleen lähettämisen lisensiointi tapahtuu pakollisen kollektiivihallinnoinnin kautta sekä koti- että ulkomaisten tv-lähetysten edelleen lähettämisen osalta.

3d. LiV:n ja LVM:n esittämien ehdotusten vaikutuksia

Mikäli TekL:n 25 h §:stä poistettaisiin 4 momentti LiV:n esittämällä tavalla, tarkoittaisi poisto muun muassa sitä, että televisio-ohjelman yksikin tekijä (esimerkiksi ohjaaja, käsikirjoittaja, näyttelijä, kuvaaja), joka ei ole sopinut oikeuksien siirtymisestä tuotantoyhtiölle, voisi kieltää teosten edelleen lähettämisen. Kaapelioperaattorin tehdessä TekL 25 h §:n mukaisen sopimuksen edelleen lähettämistä sopimussisenssijärjestön kanssa, ei tekijällä ole tekijänoikeuslain eikä satelliitti- ja kaapeli-direktiivin mukaisesti oikeutta edelleen lähettämiseen kieltämiseen.

Operaattoreiden tarve sopia jokaisen **koti- ja ulkomaisen** oikeudenhaltijan kanssa erikseen harjoittamastaan edelleen lähettämisestä aiheuttaisi niille käytännössä mahdottoman tehtävän esimerkiksi uusintojen ja ulkomaisten ohjelmien kohdalla.

3e. Sopimussisenssi on optio, jota ei ole pakko käyttää ja joka ei estä suoraa sopimista

Nykyinen tekijänoikeuslaki ja HE 43/2022:ssä esitetty 25 h §:n 4 momentin sisältö tarjoaa kaapelioperaattorille mahdollisuuden hankkia keskitettyjä ja oikeusvarmoja tekijänoikeuslupia tekijänoikeusjärjestöltä myös kotimaisten televisiokanavien edelleenlähettämiseen, mikäli se niitä tarvitsee.

Edelleen lähettäjällä **ei** kuitenkaan ole **velvollisuutta** hankkia edelleen lähetyslupia TekL 25 h §:n mukaisesti sopimussisenssijärjestöltä. TekL 25 h §:n tarjoama mahdollisuus on **operaattoreille mahdollisuus** hankkia keskitettyjä ja oikeusvarmoja käyttölupia.

Mahdollisuutta voidaan käyttää, mikäli operaattorit arvioivat, että suoran - ja kotimaisten kanavien kohdalla käytännössä kolmansien osapuolten eli televisioyhtiöiden - sopimustoiminnan keinoin ei voida saavuttaa operaattorien liiketoiminnan ja sen jatkuvuuden edellyttämää oikeusvarmuutta ja hallita televisioyhtiöiden sopimustoimintaan liittyviä, operaattorien edelleen lähettämiseen kohdistuvia oikeudellisia riskejä.

Edelleen lähettämiseen liittyvä sopimussisenssi **on säädetty operaattoreita varten** sen mahdollistamiseksi, että ne voivat harjoittaa televisiokanavien edelleen lähettämistä vakaisissa ja oikeusvarmoissa olosuhteissa.

TekL 25 h §:n 4 momentin poistaminen tai muokkaaminen LVM:n vastineen mukaisesti **lisäisi huomattavasti riskejä** siihen, että kanavien jakelu voisi vaarantua. Nykyinen laki ja HE 43/2022:n

mukainen 25 h §:n 4 momentti pienentää riskejä kanavien jakelun keskeytymiseen – eikä suinkaan lisää niitä.

3f. Huomiota LiV:n lausuntoon (i) sisältyvistä virheellisestä tulkinnasta EU-tuomioistuimen ratkaisukäytännöstä sekä (ii) teknologianeutraalisuudesta

Ensinnäkin, LiV:n lausunnon kohdassa (11) esitetty väite siitä, että yleisölle välittäminen edellyttäisi aina "uutta yleisöä" ei pidä paikkaansa. Tämä todetaan EUT:n *ITV Broadcasting* -ratkaisussa (C-607/11): *"...Kuten tämän tuomion 24–26 kohdasta ilmenee, asianomaisten tekijöiden on annettava lupa kumpaankin tällaiseen siirtomuotoon yksilöllisesti ja erikseen, koska kumpikin toteutetaan erityisissä teknisissä olosuhteissa suojattujen teosten eri siirtotapaa noudattaen ja koska kumpikin on tarkoitettu yleisölle. Tässä tilanteessa ei ole enää syytä tutkia jatkossa uuden yleisön edellytystä, jolla on merkitystä vain tilanteissa, joista lausuttiin edellä mainituissa asiassa SGAE, yhdistetyissä asioissa Football Association Premier League ym. sekä yhdistetyissä asioissa Airfield ja Canal Digitaal annetuissa tuomioissa."*

LiV:n tulkinta ei ole edellä esitetyn EUT:n *ITV Broadcasting* -ratkaisun (C-607/11) mukainen. Kyseinen ratkaisu edellyttää luvan myöntämistä **yksilöllisesti ja erikseen kuhunkin tekniseen tapaan** välittää teoksia yleisölle.

Toiseksi, LiV:n lausunnossa on tulkittu "teknologianeutraalisuutta" verkkolähetydirektiivin vastaisesti. Toisin, kuin LiV:n lausunnon kohdissa (13) – (14) todetaan, verkkolähetydirektiivissä teknologianeutraalisuudella ei tarkoiteta sitä, että "kaikkea samanaikaista eri verkoissa tapahtuvaa yleisölle välittämistä olisi pidettävä alkuperäisenä lähettämisenä teknologiasta riippumatta". Verkkolähetydirektiivin mukainen teknologianeutraalisuus tarkoittaa sitä, että aiemmin pelkästään kaapeleilta ja mikroaaltoilla toteutettua edelleen lähettämistä koskevan satelliitti- ja kaapelidirektiivin soveltaminen ulotetaan koskemaan myös muita edelleen lähetysteknologioita, pois lukien avoimessa internetissä tapahtuva yleisölle välittäminen.

YHTEENVETO

- LiV:n esittämää lisäystä TekL 25 h §:n uudeksi 2 momentiksi ei voida verkkolähetydirektiivin vastaisena hyväksyä.
- Nykyisestä laista ei tule poistaa mahdollisuutta lissensioida kotimaisten televisiokanavien edelleen lähettämistä keskitetysti ja oikeusvarmasti TekL 25 h §:n sopimuslissenssillä.
- HE 43/2022 on verkkolähetydirektiivin mukainen ja vastaa sitä, miten verkkolähetydirektiivin vaatimat muutokset kansalliseen lakiin on implementoitu Pohjoismaissa ja EU-maissa.

Helsingissä 30.1.2023

Valtteri Niiranen, varatuomari, toimitusjohtaja

Kopioisto ry

P | 0400 245 008

E | valtteri.niiranen@kopioisto.fi